

obč. zák. obecně stanoví. Nižší soudy dolíčily dle zjištěných výsledku sporného jednání zcela případně, že tyto nutné předpoklady pro uplatňované vydržení splněny nejsou. Žalovaná tvrdí, že dříve nebylo vůbec rozmlísek z této příčiny, leč okolnost tato by byla důležitá jen tenkrát, když by se prokazatelně shoda ta jevila jako plnění pokud se týče zachování právního závazku vůči tomuto zápo vědnímu právu, jinak jest však bez právního významu a lze v té příčině poukázati na svědectví dřívějšího vlastníka domu čp. 222 Vincence V-a, jež nižší soudy uvádějí mezi svými zjištěními, který seznal, že ohledně oken neměl s nikým žádnou řeč, že nedostalo se mu nikdy zákazu, před okna něco stavěti, že také na to nikdy nemyslel a neuvažoval vůbec o tom, zda patří vlastníkům domu čp. 221 nějaká práva s těmi okny čili nic. Dle zjištění nižších soudů nemůže se žalovaná odvolávati prokazatelně na nijaké uznání práva se strany předchůdců žalobců, uznání učiněné Terezií V-ovou, jak v rozsudku prvního soudu správně je vyloženo, stalo se v době, kdy již vlastníci nebyla a její projev nemohl tedy míti právního účinku; ostatně poukazuje soud první stolice správně k tomu, že by takové uznání bylo účinné jen mezi tehdejšími stranami. Zbývá tedy jediné zjištěná okolnost, o niž se dovolání hlavně opírá, že totiž někdejší nájemník domu čp. 222 S. se u předchůdců žalované dovoloval, chtěl-li při oknech rozestříti plachtu k usušení a že druhý nájemník H. před okna nic nedával, ježto uznával toto právo majitelů domu čp. 221. Leč ani tato okolnost nemůže podepřítí nárok žalované, ježto, jak v rozsudku prvního soudu jest zevrubně rozvedeno, nelze tyto nájemníky pokládati za »zástupce« vlastníků v tom právním smyslu, že by jejich projevy a chování jejich bylo lze uznati za účinné a závazné pro vlastníka, a vývody dovolání, které tomuto názoru nižších soudů odporují, vyplývají z mylných předpokladů. Nezáleží na tom, zda může býti zákaz udělen i detentorovi (nájemníku), nýbrž jde o to, zda podrobením se neb uznáním tohoto detentora může držba a vlastnické právo vlastníka doznati újmy, a k otázce této odpověděly oba nižší soudy právem záporně. S uplatňováním osobovaného práva zápo vědního po rozumu §u 313 obč. zák. začalo se prokazatelně teprve od roku 1914, když žalobce, neuznávaje ho a nehledě k němu, proti němu jednal a ježto si žalovaná nemůže k svému dobru přičísti dřívější dlouholetý nerušený stav, poněvadž se ne prokázalo, že tento stav byl vůči majitelům domu čp. 221 zachovávan jako právní závazek z tohoto zapo vězeného práva, nemůže se žalovaná s úspěchem odvolávati na vydržení práva toho (§ 1465 a násl. obč. zák.). Vzhledem k tomu není třeba obíratí se vývody dovolání, vztahujícími se k druhému důvodu napadených rozsudků, jímž nižší soudy dovozují, že by žalované uplatňovanou služebnost nebylo lze přiznati ani tehdy, kdyby byla vydržena, ježto by tomu vadila bezelstná důvěra žalobců v knihy veřejné (§ 1500 obč. zák.) a lze jen stručně uvěsti, že ani v této příčině nebylo by lze přiznati vývodům dovolání úspěchu proti správnému odůvodnění napadených rozsudků k této otázce.

Čís. 5150.

Nejde o nespravedlivou a důvodnou bázeň podle §u 870 obč. zák. ani o nemravnost podle §u 879 obč. zák., vynutí-li si jeden smluvník na

druhém dřívější splatnost provise pohružkou, že oznámí kupujícímu vady zhotovených strojů, jimiž je ohroženo odebrání a zaplacení strojů a tím i nárok na provisi.

(Rozh. ze dne 24. června 1925, Rv I 738/25.)

Dle původní úmluvy příslušela žalobcům jakožto majitelům patentu na každý v továrně žalovaného dle jich patentu vyrobený a prodaný sázecí stroj na brambory smluvená provise 15% z prodejní ceny. Ježto žalovaný používal k výrobě sázecích strojů méně cenného materiálu, uzavřeli s ním žalobci dne 14. dubna 1923 novou úmluvu, již si vyměnili dřívější splatnost provise, pohroživše žalovanému, že jinak oznámí odběratelce bance P., že žalovaný používá méně cenného materiálu. Žalobu, domáhající se na základě této úmluvy vyplacení provise, procesní soud první stolice zamítl, odvolací soud uznal podle žaloby. Důvody: Nesporno jest, že žalobcům jakožto majitelům patentu příslušela za každý v továrně žalovaného dle jich patentu vyrobený a prodaný sázecí stroj na brambory smluvená provise 15% z prodejní ceny, kterážto provise dle tvrzení strany žalované splatna byla až po zaplacení kupní ceny. Z obsahu prohlášení ze dne 14. dubna 1923 patrně, že tehdy žalobcům záleželo na tom, aby docílili dřívější výplaty provise za 25 sázecích strojů prodaných bance P., jež měly být dodány dne 1. května 1923. Ku krytí žalovaného za vyplacené předem provise poskytli mu žalobci tímto prohlášením právo vyráběti i prodávati sázecí stroje a používati jich patentu tak dlouho, dokud nebudou zaplaceny částky, na jich účet předem vyplacené i se 6% úrokem. Pro případ, že by žalobci nedodrželi touto smlouvou (prohlášením) převzatého závazku a prozradili by bance P. okolnosti, jimiž by byla firma žalovaného poškozena, měli vzniklou škodu nahraditi a stanovena obdobná sankce, že může si žalovaný z dalších prodejů uhražovati vzešlou škodu na účet žalobců. Žalovaný, jak sám doznává, použil k některým součástkám objednaných strojů pro banku P. méně cenného materiálu a hroziti mu mohlo při zjištění této okolnosti stornování celého obchodu ohledně 25 sázecích strojů. Toto provinění se proti smlouvě s bankou P. uzavřené nebylo však pouze věcí žalovaného a byli tím dozajisté ohroženi žalobci ve svých právech. S tohoto stanoviska jest odůvodněno, že se domáhali dodatečné smlouvy se žalovaným továrníkem, by případným nedodržením smlouvy jeho s bankou P. neutrpěli nezaviněné újmy. Stanovena také v onom prohlášení jednak povinnost žalobců, podporovati žalovaného po případě i ve sporu s bankou P., jednak jaké újmy je stihnou, když by závazku tomuto nedostáli. Pro případ, že banka stroje odeběře a žalovaný škody neutrpí, srazí si žalovaný při dalších prodejích 6% úrok z provise předem vyplacené, když by však utrpěl jednáním žalobců škodu, smí rovněž hledati náhradu v dalších prodejích na účet žalobců. V těchto ujednáních nelze spatřovati nic nemravného ani nedovoleného po rozumu první věty §u 879 obč. zák. Také nelze uznati, že žalobci využili na svůj prospěch nouze žalovaného a dali si od něho za své plnění slíbiti vzájemné plnění, jehož cena byla k ceně jejich plnění v nápadném nepoměru. Žalobcům dle předchozího ujednání příslušela

provise ve stejné výši, nežádali zvýšení, pouze splatnost provise posunuta byla ku předu tak, jako by záloha na ni poskytnuta býti měla, což zřejmo z toho, že žalovanému dovoleno bylo čítati k tíži žalobců 6% úroky z peníze předem jim poskytnutého. Není v tomto poskytnutí zálohy jistě žádná obzvláštní výhoda a dokonce žádný nepoměr jich vzájemného plnění, proto nejsou tu ani podmínky pro použití §u 879 čís. 4 obč. zák. Smlouva ze dne 14. dubna 1923 o dřívějším placení provise stala se mezi žalobci a oprávněným plnomocníkem žalovaného, byla tu projevem srovnalá vůle stran (§ 861 obč. zák.). Nelze také tvrditi, že byl žalovaný lstí nebo nespravedlivým a odůvodněným strachem ve smyslu ustanovení §u 870 obč. zák. (správně místo § 875 obč. zák.) k uzavření úmluvy přinucen, jak právě z obsahu smlouvy a odůvodněného stanoviska žalobců, že jsou ohroženi ve svých právech, vyplývá. Jest tudíž nárok žalobců, poněvadž smlouva, na níž se zakládá, ani zákonem zakázána není, ani dobrým mravům se nepřičí, po právu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Podle zjištění nižších soudů věděli žalobci toliko, že žalovaný zhotovil některé součástky strojů z obyčejné místo z ocelové litiny, což byla podle výpovědi svědka Karla P-a — jemuž oba soudy věřily — vada tak podstatná, že by se strojů nemohlo upotřebiti, protože by se dotyčné součástky lámaly. Právem obávali se tedy žalobci, že by objednatelka vadných strojů nepřevzala a že by přišli o svůj podíl 15% z kupní ceny. Právem také mohli se žalobci obávat, že by tím mohlo utrpěti újmu využití jejich patentu pro budoucnost. Když žalobci za těchto okolností požadovali na žalovaném závazné prohlášení, že jim zaplatí 15% z kupní ceny za 25 strojů, bance prodaných, ale ještě nedodaných, již do 5. května 1923, a mu pohrozili, že by jinak vadnost strojů bance prozradili, nebylo v tom nic nespravedlivého ani nemravného, nýbrž byla to jen obrana vlastních zájmů žalobců proti jednání žalovaného, které se přičilo obchodnické poctivosti. Z jakého důvodu použil žalovaný méněcenného materiálu, a chtěl-li jej snad později vyměnit za lepší — jak tvrdí — je lhostejno. Stačí, že méněcenného materiálu použil a že tím ohrožoval zájmy žalobců. O nějaké »nespravedlivé a důvodné« bázni po rozumu §u 870 obč. zák. nelze tu již z toho důvodu mluvit, že žalobci při správném provedení obchodu s bankou P. mohli očekávat, že by jejich provise i bez zvláštního závazku do 5. května 1923 splatnou se stala, že tedy aspoň subjektivně žádné zvláštní výhody pohrůzkou domoci se nechtěli. Jest proto žalovaný povinen, by závazek, který svým zmocněncem v prohlášení ze dne 14. dubna 1923 na se vzal, také splnil. Tím padá též druhý důvod domnělé neplatnosti závazku žalovaného, totiž důvod vykořistění tísně podle §u 879 čís. 4 obč. zák., neboť jednak nelze v dřívější splatnosti 15% provise — která jinak žalobcům až ze zaplacené kupní ceny příslušela — shledávati nápadný nepoměr mezi plněním a vzájemným plněním po rozumu §u 879 čís. 4 obč. zák., jednak byl žalovaný podle téže úmluvy oprávněn sraziti si při dalších prodejkách patentovaných strojů z pro-

vise žalobcům příslušející ony části, které jim předem vyplatil i se 6% úrokem, ano byl oprávněn i pro případ prozrazení vad strojů odškodniti se používáním patentu po tak dlouho, dokud by mu nebyla nahrazena škoda, která by mu tím vzešla. Postaral se tedy žalovaný o své zájmy takovým způsobem, že byl vyloučen jakýkoliv nepoměr — tím spíše ovšem nápadný nepoměr — mezi jeho plněním a vzájemným plněním žalobců.

Čís. 5151.

Prohlášením »že od manžela ničeho nežádá a nechce«, vzdala se manželka veškerých nároků proti němu.

Bezplatné v z d á n í s e nároku nevyžaduje formy notářského spisu, třeba šlo o vzdání se nároku vůči manželii.

(Rozh. ze dne 24. června 1925, Rv I 792/25.)

Ve sporu manželky proti manželii o výživné bylo zjištěno, že manželka po svém návratu z Ruska navštívila manžela, jenž jí řekl, že by bylo dobře, kdyby se rozešli, načež ona odvětila, že nejede za ním, aby si nemyslel, že za ním jede, že od něho nic nežádá a nechce. Žaloba byla zamítnuta s o u d y v š e c h t ř í s t o l i c, N e j v y š š í m s o u d ě m z t ě c h t o

d ů v o d ů:

Třebaže je přisvědčiti k názoru dovolání, že prohlášení, jímž se kdo čeho vzdává bezplatně, jest vykládati co nejúžeji, nelze přece slovům žalobkyně, »že od žalovaného ničeho nežádá a nechce« za okolností, za kterých podle zjištění nižších stolic byla pronesena, rozuměti jinak, než tak, že se žalobkyně jimi mínila vzdáti všech nároků proti manželii, tedy i nároků na výživné pro minulost a budoucnost. Názor, že se žalobkyně výživného pro budoucnost nemohla vzdáti, protože nemohla věděti, zda žalovaný v budoucnosti bude míti nějaké jmění, by byl povinen výživu poskytovat, její nárok tedy že byl ještě nejistý, postrádá vsí zákonné opory, neboť učí denní zkušenost právního života, že se strany platně zřikají i práv ještě nenabytých aneb pochybných. Možnosti té svědčí jasně ustanovení §§ 551 a 1380 obč. zák. a znění §u 1444 obč. zák. jí nikterak nebrání. Pravda je, že bezplatné vzdání se nároků je podle §u 1381 obč. zák. pokládáti za darování, ale mylným je názor, že se proto platně může státi jen ve formě notářského spisu. Z materiálů k zákonu ze dne 25. července 1871 ř. zák. čís. 76 plyne jasně, že se nařízené zachování notářské formy vztahuje jen k darovacím slibům zavazujícím (obligatorním), ale nikoli též k darovacím slibům zprošťujícím (liberatorním), takže darovací prominutí dluhu i nadále, třebaže se stalo bezformálně, má úplný účinek sprošťující. Na tom ničeho nemění, že v projednávaném případě jde o prominutí dluhu mezi manželii, neboť zmíněný zákon čís. 76 ř. zák. z roku 1871, vypočítávající v §u 1 ony smlouvy, jež k platnosti vyžadují formy notářského spisu, jí pro tento druh smluv mezi manželii ujednaných neuvádí.